

NICCI
FRENCH

HET
GEHEUGENSPEL

Vertaald door
Gideon den Tex

Anthos | Amsterdam

1

Ik doe mijn ogen dicht. Het zit daar allemaal, in mijn hersenpan. De nevel die de contouren van het grasveld volgt. De kou die plotseling in mijn neusvleugels bijt. Ik moet mijn best doen om me te herinneren wat er nog meer gebeurde, die dag dat we het lijk vonden – haar lijk. De geur van natte bruine bladeren.

Onderweg naar beneden langs de glibberige grashelling achter het huis zag ik dat de werklieden er al klaarstonden. Ze hadden een mok thee in hun hand en rookten een sigaret, en hun warme vochtige adem produceerde een wolk van damp die van hun gezicht omhoogrees. Ze leken op een groot uitgebrand vuur waar regen op viel. Het was pas oktober, maar nog vroeg in de ochtend, en de zon liet zich nog maar aarzelend zien, ergens achter de wolken boven de dichtbegroeide heuvel in de verte. Ik had mijn overall aan, met de pijpen iets te netjes in de rubberlaarzen. De mannen hadden natuurlijk halsstarrig hun traditionele proletarische plattelandskleding aan: spijkerbroek, acryl trui en vieze leren halfhoge schoenen. Ze stampten met hun voeten om warm te blijven en lachten om iets wat ik niet verstond.

Zodra ze me zagen, hielden ze op met praten. We kenden elkaar al eeuwen, maar nu was ik hun baas en wisten ze niet hoe ze moesten reageren. Dat kon mij weinig schelen. Ik was gewend aan mannen in de bouw, zelfs op zo'n minuscule huiselijke bouwplaats als deze: dit zompige stukje Shropshire van mijn schoon-

vader. De Stead, zoals dat absurd genoeg heette. De zelfspot van een landheer die dat met de jaren desondanks serieus was gaan nemen.

‘Dag Jim,’ zei ik, mijn hand uitstekend. ‘Je kon het toch niet laten om zelf te komen. Daar ben ik blij om.’

Jim Weston hoorde net zo bij de Stead als het boomhuis of de kelder met zijn zoete appelgeur die er zelfs nog met Pasen hing. Met bijna alles op het terrein wat uit mensenhanden voortkwam, was hij verbonden: hij had de raamkozijnen vervangen en geschilderd, had tijdens een snoeihete augustus met ontbloot bovenlijf op het dak gestaan om dakpannen te leggen. Als er een ramp plaatsvond: plantengroei op de muren, de elektriciteit viel uit, een overstroming, dan belde Alan naar Jim in Westbury. Jim weigerde altijd eerst: te druk, zei hij dan. Maar een uur later kwam hij in zijn gammele busje krakend voorrijden. Hij overpeinsde de schade, tikte zijn pijp leeg, schudde treurig zijn hoofd en mompelde dan iets over moderne rotzooi. ‘Ik zal kijken wat ik kan doen,’ zei hij dan. ‘Ik flans wel wat in elkaar.’

Het verhaal luidde in deze streek dat Jim Weston nooit iets tegen de adviesprijs kocht, en kon hij het krijgen via een wederdienst of ruil of op nog slinksere manier, als zijn bijdrage aan de zwarte economie van Shropshire, dan kocht hij helemaal niets.

Toen hij mijn bouwplan voor het nieuwe huis zag, betrok zijn gezicht nog meer dan anders, alsof een tekening van een architect een of andere modieuze uitvinding was ten behoeve van verwenne idioten als ik, uit Londen, die hun handen nooit vuil hadden gemaakt. In stilte dankte ik de hemel dat hij mijn oorspronkelijke idee nooit had gezien. Dit huisje, een dependance van de Stead, voor alle kinderen en kleinkinderen en ex-vrouwen, enzovoort, die zich bij familiebijeenkomsten van de Martello’s verzamelen, was het grootste cadeau dat ik de familie ooit zou aanbieden, dus gaf ik ze het droomhuis dat ik voor mezelf zou hebben gebouwd.

Ik had gebruik gemaakt van het betrekkelijk beschutte karak-

ter van de lokatie en een volstrekt helder bouwsel bedacht: niets dan balken, pijpen, binten en glas, de droom van een functionarist, het mooiste object dat ik ooit had getekend. Ik liet de plannen zien aan mijn toekomstige ex-man Claud, en hij fronste zijn voorhoofd en haalde zijn hand door zijn dunne bruine haar en mompelde zoiets als dat het wel heel interessant en mooi gedaan was, wat helemaal niets betekende omdat hij bijna op alles zo reageerde, inclusief mijn mededeling dat ik had besloten dat wij moesten gaan scheiden. Ik had gedacht dat zijn broer Theo tenminste wel in de gaten zou hebben wat ik ermee bedoelde. Hij merkte op dat het eruitzag als een van zijn oude meccanodozen, en ik zei toen: 'Ja, precies, prachtig hè?' Maar hij bedoelde dat als een belediging. Daarna had ik het voorgelegd aan de grote baas zelf, Alan Martello, mijn schoonvader, de grondlegger van de Stead, maar dat werd een ramp.

'Wat is dit? Het metalen skelet? En wat er omheen komt dan? Kan je daar ook geen tekening van maken?'

'Dit is het, Alan.'

Hij snoof door zijn grijzende baard. 'Ik wil niet iets hebben waar Zweedse architectuurrecensenten als vliegen op afkomen. Ik wil iets waar je in kan wonen. Neem dat stuk papier maar weer mee en bouw dat maar in Helsinki of ergens in die buurt, en ik weet zeker dat je dan een prijs krijgt van een staatscommissie. Als er hier in de tuin zo nodig iets gebouwd moet worden – waar ik helemaal niet van overtuigd ben – dan gaat dat wel een Engels landhuis worden, met muren van baksteen of natuursteen of een of ander fatsoenlijk plaatselijk materiaal.'

'Dit had ik niet verwacht van de jeugdige, rebelse Alan Martello,' zei ik vleidend. 'Nieuwe bouwstijlen, nieuwe ideeën, dat zijn toch de dingen waar jij altijd voor in bent?'

'Ik hou van oude bouwstijlen. Ik ben niet jong. En niet rebels meer, behalve in dit geval. Ga in plaats van deze structuralistische gruwel iets maken waar ik een huis in herken.'

Dit was de botte, charmante, versierderige Alan ten voeten uit, en ik was blij dat hij nog op die oude liefdevolle manier tegen me kon schreeuwen, terwijl ik in scheiding lag met zijn zoon. Dus maakte ik uiteraard een nieuw bouwplan dat er onberispelijk landelijk uitzag, compleet met een heel leuk mansardedak. Het was in dezelfde sfeer ontworpen als je dat met de inhoud van je boodschappenkarretje doet wanneer je in Sainsbury's rondloopt. Het geprefabriceerde skelet was Noors, maar wel in Maleisië gemaakt. Alan zou in ieder geval blij zijn om te horen dat er voor de winning van de grondstoffen waarschijnlijk een klein stukje regenwoud was opgeofferd.

'Wat is dit hier boven, mevrouw Martello?' had Jim Weston gevraagd, met zijn pijpensteel in het papier prikkend.

'Zeg alsjeblieft Jane, Jim. Dat zijn de nokpannen, die worden vastgemetseld.'

'Hmm.' Hij stak zijn pijp weer stevig in zijn mond. 'Waarom ga je eigenlijk met specie zitten rotzooien?'

'Daar gaan we het nu niet meer over hebben, Jim. Alles is al afgesproken. Gekocht en betaald. Wij hoeven het alleen maar in elkaar te zetten.'

'Hmm,' bromde hij.

'We graven hier een stuk uit, nog geen meter diep...'

'Nog geen meter,' mompelde Jim.

'Dan komen de fundamenteën, hier en hier, en daarna het steengruis, daarna de vochtwerende metsellaag en de vochtwerende folie, daarna het beton en daar bovenop de tegelvloer. De rest is een kwestie van gewoon in elkaar passen.'

'Vochtwerende metsellaag?' zei Jim bedenkelijk.

'Ja, helaas staat dat in de wet op de volksgezondheid van 1875, dus ik ben bang dat we daaraan vastzitten.'

Op dit moment, aan het begin van de eerste werkdag, zag Jim er eerder uit als iets wat in de tuin groeide dan als een man die toezicht kwam houden, of deed alsof hij toezicht kwam houden,

op het werk in deze tuin. Zijn gezicht was altijd buiten geweest, weer of geen weer, en had het aanzien gekregen van het achterste van een kikker. Haar ontsproot uit zijn neus en oren als het mos op een oeroud rotsblok. Hij was echt oud geworden, dus zijn taak bestond eruit dat hij zijn zoon en zijn neef vertelde wat ze moesten doen. Hun taak bestond eruit dat ze niet luisterden naar wat hij zei. Ik gaf hun ook een hand.

‘Wat hoor ik nou? Ga jij ook meegraven?’ vroeg Jim achterdochtig.

‘Ik steek één keer een spade in de grond. Ik heb alleen maar gezegd dat ik graag als eerste de spade in de grond steek, als jullie dat niet erg vinden. Dat vind ik belangrijk.’

Ik was nu al bijna twintig jaar architect en waar ik ook gewerkt heb, ik heb altijd de stelregel gehad, of eigenlijk het bijgeloof, dat ik erbij moet zijn als de eerste spade de grond in gaat. Dat is een puur sensueel genot, in feite, en soms wilde ik dat ik het met mijn blote handen kon doen. Na maanden, soms zelfs jaren bouwtekeningen en bestekken maken en contracten werven en klanten op hun gemak stellen en onderhandelen met een of andere ambtenaar van ruimtelijke ordening, na alle compromissen en papieren ruzies, is het heerlijk om naar buiten te gaan en weer te voelen waar het eigenlijk allemaal om draait: aarde en baksteen, en de leidingen zo aanleggen dat ze niet springen in de winter.

Het mooiste waren de bouwputten van zo'n tien tot vijftien meter die voorafgaan aan de echt grote panden. Je staat op de rand van een bouwplaats, ergens in het financiële centrum van Londen, en tuurt omlaag naar stukjes mensenleven van een paar duizend jaar. Je ziet af en toe het vermoeden van een gebouw uit een ver verleden, ook al ken ik alle verhalen over aannemers die in het geniep beton uitstorten over een oude Romeinse vloer, zodat je niet die onzin krijgt dat je op de toestemming van archeologen moet wachten voordat het pand kan verrijzen. Wij bouwen onze eigen woonruimtes op de geplette resten van onze

vergeten voorgangers, en over een paar honderd of paar duizend jaar wordt er weer gebouwd op onze roestende binten en ons afbrokkelend beton. Op onze doden.

Dit werd maar een heel klein gat, een kerf in het oppervlak. John, de zoon van Jim, gaf me een spade. Gisteren had ik het terrein uitgemeten en met een touw afgezet, en nu liep ik naar het midden van die rechthoekige ruimte, duwde het blad in de grond en ging erop staan, zodat het helemaal in het gras verdween.

‘Pas op voor je nagels, meisje,’ zei Jim achter me.

Ik trok de steel van de spade naar me toe. Het gras spleet krakend en er verscheen een bevredigende wig van aarde en klei.

‘Lekker zacht,’ zei ik.

‘De jongens maken het verder wel af,’ zei Jim. ‘Als je dat niet erg vindt.’

Een hand op mijn schouder deed me schrikken. Het was Theo. De Theo Martello die ik ken is zeventien jaar, met haar tot op zijn schouders en een scheiding in het midden, een zachte blanke doorschijnende huid en volle lippen met hartvormige bovenlip, die lichtelijk naar verbrande tabak smaken. Hij is lang en mager en heeft een lange legerjas aan. De herinnering aan hem valt voor mij moeilijk te rijmen met deze – ach god – man van in de veertig, met hoekige gebeitelde trekken, kort grijzend haar, harde lijnen om de ogen, die voor me staat. Dit is een man van middelbare leeftijd. Wij zijn van middelbare leeftijd.

‘We hebben je gisteravond niet meer gesproken,’ zei hij. ‘We kwamen pas laat aan.’

‘Ik ben vroeg naar bed gegaan. Wat doe jij hier op deze tijd van de dag?’

‘Ik wou even met je praten.’

Hij trok me naar zich toe en drukte me heel lang tegen zich aan. Ik hield mijn favoriete zwager stevig vast.

‘O Theo,’ zei ik, toen hij me losliet. ‘Ik vind het zo erg. Van dat met Claud.’

Hij glimlachte. ‘Moet je niet erg vinden. Gewoon doen wat je moet doen. Het was heel dapper van je om hier te komen en de familie te trotseren in haar eigen hol. Trouwens, wie komen er eigenlijk allemaal?’

‘Iedereen natuurlijk. Alle Martello’s. En alle Cranes, voor ver wij weten. Pa en mijn broer en zijn gezinnetje zijn er nog niet, maar als die eenmaal komen, tel ik vierentwintig gasten. Het Koninklijk Huis mag dan in verval zijn en we mogen misschien de betekenis van Kerstmis uit het oog verloren hebben, maar de jaarlijkse paddestoelenjacht van de Martello’s gaat onverminderd voort.’

Theo trok zijn wenkbrauwen op. De lijnen om zijn ogen en zijn mond plooiden zich tot een glimlach. ‘Jij zit het belachelijk te maken.’

‘Nee hoor. Ik ben zenuwachtig, denk ik. Mijn god, Theo, weet je nog dat er jaren geleden een of andere veerboot aan het zinken was en dat er een reddingsboot langs zij kwam en dat de vrouwen en kinderen niet over konden stappen? Dat er toen een man over het gat tussen de twee boten is gaan hangen en de vrouwen en kinderen over hem heen zijn gelopen?’

Theo lachte. ‘Jij was die uitgesleten menselijke brug, of niet?’ zei hij.

‘Zo voelde ik me soms wel. Of anders waren Claud en ik samen dat wel. De zwakke schakel die de Cranes en de Martello’s bij elkaar hield.’

Theo’s gezicht verstrakte.

‘Jij slaat jezelf te hoog aan, Jane. Wij zijn allemaal schakels. We zijn eigenlijk één familie. En trouwens, als er een schakel is, dan is dat de vriendschap tussen onze vaders waarmee alles begonnen is, voordat wij geboren waren. Dat moeten we die mannen tenminste toch nageven.’ Hij glimlachte weer. ‘Op zijn best was jij maar een ondergeschikte schakel. Een spieगत, of hoe heet zoiets.’

Ik kon een giechel niet inhouden. ‘Hoor ik daar een technische term? Mag ik vragen wat een ondergeschikt spiegelat is?’

‘Oké, oké, jij bent de huizenbouwer. Ik heb nooit met hout gewerkt. En ik ben blij dat je er bent, ook al heb je daarvoor spitsroeden moeten lopen.’

‘Ik moest toch toezicht houden op de bouw? Ik kan nu wel al die bouwtekeningen onderjanken.’

We gingen door de openslaande deuren de keuken binnen en paktten een mok koffie. Toen we weer naar buiten stapten, klonken van boven de geluiden van opstaande lijven, rinkelende kopjes en doorspoelende wc’s.

‘Doe die kutdeur achter je dicht,’ brulde iemand van binnen. ‘Het is ijskoud.’

‘Oké, oké, ik ga alleen even naar buiten.’ Dat was Theo’s broer, Jonah.

‘Dag Fred,’ zei Theo.

Jonah knikte ten teken dat hij die oude grap van de Martello’s wel kende. De clou was dat Jonah en zijn tweelingbroer Alfred niet van elkaar te onderscheiden waren, als kind dan. Theo had me een keer verteld dat ze zelfs met elkaars vriendin naar bed waren geweest (zonder dat de betreffende jonge vrouwen dat wisten), wat ik uit verontwaardiging weigerde te geloven, totdat ik had gezien hoe ze zich in alle andere opzichten gedroegen toen ze volwassen waren.

‘Het verschil tussen ons, Theo,’ zei Jonah, ‘is dat Fred degene is met een rooie neus en zonder een bruine kleur.’

‘Ja, daar wou ik net wat over zeggen, Jonah. Waar heb je nou weer gezeten?’

‘Tucson, Arizona. Een conferentie over cosmetica.’

‘Was het wat?’

‘Er zijn wel wat interessante mogelijkheden boven komen drijven.’ Jonah zag dat Theo glimlachte. ‘Nu iedereen tanden zo goed verzorgd zijn, moeten we er iets anders voor verzinnen.’

Theo boog zijn hoofd en snoof de damp op die boven Jonahs mok hing. 'Een ervan was zeker het idee van tandpasta in de vorm van een warme drank,' zei hij.

'Dit is mintthee,' antwoordde Jonah. 'Ik begin de dag niet graag met een onnatuurlijk opwekkend middel.' Hij draaide zich naar mij toe en de deugdzame uitdrukking op zijn gezicht versmolt tot een treurige glimlach. Mijn god, zouden ze dit weekend allemaal zo naar me gaan lachen? 'Jane, Jane,' zei hij, en de warmte van zijn omhelzing werd enigszins getemperd door het feit dat hij ook nog de mok thee recht moest zien te houden. 'Als ik je ergens mee kan helpen, dan moet je dat gewoon zeggen. Dat daar,' ging hij door, wijzend naar de werkzaamheden op het grasveld voor ons, 'dat is een hele positieve stap. Het is heel goed dat je dat gedaan hebt, voor ons allemaal, voor de familie. En ik weet zeker dat zoiets ook therapeutisch werkt.'

'O nou, Jonah,' antwoordde ik. 'Het was heel ontspannend om in zo'n moeilijke tijd met Alan en Claud en Theo te overleggen en daarna alles weer overnieuw te doen en het dan nog eens in gebarentaal aan Jim te moeten uitleggen. Ik wou dat we het bij mijn oorspronkelijke plan hadden gehouden.'

'De grootste steenpuist is beter dan nog eens zo'n nacht meemaken als ik gisteravond met Meredith, en de kinderen die de hele nacht niet langer dan drie minuten aan een stuk geslapen hebben. En Fred lag in de kamer ernaast, met zijn koters die niet op het internaat zitten. Voor zover ik weet zijn de enige stellen die een eigen kamer hebben, Alan en Martha en jouw zoon en zijn moppie.'

Dat laatste was tegen mij gericht.

'Alan wou per se dat Jerome en Hana hun eigen kamer kregen,' protesteerde ik. 'Ik denk dat hij daar indirect een zeker dierlijk genot aan beleefde. Waar mijn jongste zoon terecht is gekomen, weet ik niet eens.'

'Of met wie,' voegde Jonah eraan toe. 'En ik zal wel de laatste

zijn om inbreuk te maken op die onschendbare traditie die bepaalt dat jij in je eentje de kamer van Natalie krijgt. Het lijkt wel of we in een slaapkamerklucht beland zijn.'

Ik liep achter Jonah en Theo de keuken weer in, maar ik had geen zin om te eten of me bij de meute te voegen die inmiddels om toegang tot de koelkast of het fornuis vocht. Mijn beide zonen waren nergens te bekennen. Alan en Martha zouden wel van hun voorrecht als gastheer en gastvrouw gebruik maken en laat naar beneden komen, maar alle anderen waren kennelijk al op. Claud, die er verkreukeld en zielig uitzag na zijn nacht op de bank, stond voor het fornuis in een grote pan met eieren te roeren. Het ontbijt is de enige maaltijd van de dag die ik nooit erg graag klaargemaakt heb, maar omdat het een even organisatorisch als culinair probleem is, blonk Claud daar juist in uit. Hij knikte vriendelijk naar me terwijl hij voor Fred met een lepel de eieren op een grote schotel schepte.

Het was precies een jaar geleden dat ik de vier broers voor het laatst samen in een kamer had gezien. Hier, in hun vakantiekleren, hun oude spijkerbroek en trui of houthakkershemd, zagen ze er weer uit als studenten, of zelfs als schooljongens die stonden te klieren en te lachen. Behalve Claud, die zich nooit helemaal thuis voelde in vrijetijdskleding. Die had een uniform nodig, en strikte regels. De tweeling, met hun donkere huid en hoge jukbeenderen, zou er na een oncomfortabele nacht op een bank veel lievelijker en sexier hebben uitgezien. Claud had acht uur slaap en een mooi gesneden pak nodig om er op zijn best uit te zien, maar dan zag hij er ook heel goed uit.

Ik pikte een banaan van de fruitschaal en vluchtte weer met mijn koffie naar buiten. De nevel dreef uiteen in de diepte. De lucht was nu blauw en het was nog niet eens acht uur. Het werd een heldere dag, maar wel heel koud, en mijn overall was zeker niet warm genoeg.

Ik neem aan dat de meesten van ons een ideaal landschap in

het hoofd hebben, dat we onmiddellijk zien als we onze ogen dichtdoen, en deze golvende lappendeken van weiden en heuvels was het mijne. Elke boom, elk pad, elk hek had zijn associaties die verdichtten tot een mulch van herinneringen aan lange weken in de zomer en kortere weekends met sneeuw of kale bomen of nieuwe bloemen, waaruit het jaar of zelfs het decennium niet meer terug te halen waren.

De Stead zelf was verre van een oeroud huis – de steen boven de voordeur droeg de inscriptie ‘1909 – P.R.F. de Beer’, wat de naam was van de man die het huis had laten bouwen. Maar voor ons had het wel altijd oud geleken. De eigenlijke voordeur, hoewel we die nooit als zodanig gebruikten, lag aan de andere kant en de oprit kwam uit op de B8372, naar Wales als je linksaf sloeg en naar Birmingham als je rechtsaf sloeg. Maar van de plek waar ik stond, voor Pullam Wood, keek ik over een kleine uitholling naar de echte voorkant van het huis, de deuren naar de woonkamer en de keuken met daarboven de ramen van Alans en Martha’s slaapkamer en de logeerkamers en daar weer boven, op een eigen verdieping, de werkkamer van Alan, zijn heiligdom met het belachelijke houten torentje. Het was een groot huis, maar maakte toch een intieme indruk. Het was solide gebouwd, maar de vloeren waren onbetrouwbaar en de muren zo dun als papier.

Ik bereikte de rand van het bos – waar ik nooit kom – sloeg bij Pullam Farm rechtsaf en liep om naar de plek waar de mannen aan de graafmachine aan het sleutelen waren. Ik hoorde een auto aan komen rijden: onmiskenbaar de Saab van Paul, topklasse, schitterend, maar toch niet zo extravagant dat het een al te groot verraad van een of ander politiek principe werd. Pa stapte voorzichtig aan de andere kant uit. Hij zag me niet en schuifelde naar het huis. Daarna verscheen Erica, ook aan de andere kant. Zij had vast op de achterbank gezeten en liep met kleine Rosie, die op een bijna theatrale manier lag te slapen, haastig naar binnen.

Paul kreeg me in het oog en we zwaaiden naar elkaar. We hoefden op niemand meer te wachten.

Om tien uur, niet zo precies, stond iedereen klaar in de tuin voor de grote paddestoelenexpeditie, die onschendbare herfsttraditie van de Martello's. De verzamelde familie met aanhang was zo groot dat het met een paar rode jassen en een troep honden erbij net een plaatselijke jachtpartij had geleken. Al die broers met hun gezin, en in het geval van mijn broer Paul, vorige en huidige gezin. Ik moest aan een van die onleesbare hoofdstukken van het Oude Testament denken. Alan gewon Theo en Claud en Jonah en Fred. En Chris gewon Paul en Jane. Ik telde, afgezien van mijzelf en de werklieden van Jim, twintig mensen die druk kletsend door elkaar liepen en er niet uitzagen alsof ze ergens heen gingen. De groep werd opgehouden door de *acte d'absence* van enige leden van de jongere generatie, met name de drie dochters van Paul en Peggy, zijn eerste vrouw. Om ongeveer tien over kwamen ze eindelijk naar buiten slenteren: nonchalant, met hoge schoenen, lange haren, allemaal in het zwart, met dezelfde sarcastische uitdrukking die als het ware over hun drie mooie gezichten was uitgesmeerd. Ik bleef achter om de werkzaamheden in de gaten te houden, dus ik stond er een eindje vandaan en kon het hele tafereel goed overzien. Christus, wat een familie. Iedereen liep er slonzig bij in spijkerbroek en trui, maar Alan en Martha waren naar behoren gekleed. Dit was hun dag. Alan droeg een absurd nette, lange jas die hem ook in de Niagara-waterval droog had gehouden. Om hem heen hing altijd die sfeer van theatrale camp, alsof iemand naar de kostuumafdeling was gestuurd met de opdracht zich te laten uitdossen als een ouder wordende schrijver die het leven van een landheer leidde. Hij had zelfs een staf die leek op het ding waarmee Errol Flynn altijd op een boomstam over de rivier zijn tweegevechten voerde. Maar Martha zag er prachtig uit. Sneeuwwit haar, even slank als haar klein-

dochters, in bijna dezelfde zwarte kleren, maar zonder Doc Martens. Ze droeg een jas die de sporen vertoonde van echte wandelingen en ze had het juiste soort mandje bij zich om de paddestoelen los van elkaar te bewaren, zodat ze niet bedierven. Bijna alle anderen hadden een plastic tas. Ik heb Martha een keer proberen uit te leggen dat, in tegenstelling tot wat de mythe zei, een plastic tas een goed idee was als je de paddestoelen dezelfde dag nog wilde eten, zoals wij altijd deden, omdat ze dan zachter werden, bestierven, zoals wild. Maar ze wilde niet naar me luisteren.

Alan tikte met zijn staf op de grond. Ik verwachtte bijna een donderslag.

‘Voorwaarts,’ zei hij.

Uit elke andere mond zou dat lachwekkend hebben geklonken.

Het leek alsof het vlak daarna gebeurde. Ik liep naar binnen en ging aan de keukentafel zitten wachten tot men me buiten weer nodig had. Ik las met een half oog de krant en deed een stukje kruiswoordpuzzel, en toen werd er op het raam geklopt en ik keek op en zag Jims gezicht door het glas van de keukendeur. Ik wilde net iets roepen, maar zijn gezicht stond bleek en paniekerig. Hij wenkte alleen maar dat ik moest komen en ik aarzelde even, omdat ik geen zin had.

Zodra ik naar buiten stapte, sjokte Jim terug naar het gat, en ik zag dat het bijna klaar was en vroeg me af of dit niet gewoon een schoolmeesterachtige manier was om het mij te melden. De mannen stonden om de graafmachine heen. Het groepje week uiteen toen ik naderbij kwam.

‘We hebben iets gevonden,’ zei een van hen, een neef van Jim. Hij maakte bijna de indruk alsof hij iets achterhield.

Ik keek naar hun voeten. Aanvankelijk leek er niet zoveel te zien. Toffetaaie klei, wat kapotte tegels. Waar kwamen die vandaan? O ja, hier moet de oude barbecue hebben gestaan. Dat

leek al zo lang geleden. En daar lagen wat botten, angstaan-
gend wit, die schots en scheef uit de aarde omhoog staken. Ik
keek de mannen aan. Wilden ze soms dat ik op een of andere ma-
nier de leiding nam?

‘Zou het misschien een beest kunnen zijn?’ vroeg ik. Belache-
lijke vraag. ‘Een begraven huisdier?’

Jim schudde langzaam zijn hoofd en ging op een knie zitten.
Ik hoefde het niet te zien.

‘Er liggen stukjes kleren,’ zei hij. ‘Kleine stukjes. En een gesp.
Dat zal haar vast zijn, of niet? Dat zal hun kleine meisje Natalie
zijn.’

Ik moest wel kijken. Ik had in mijn leven maar één lijk gezien.
Ik had mijn moeders hand vastgehouden tijdens de laatste uren
van haar jarenlange lijdensweg. Ik had gezien hoe de dood alle
uitdrukking van haar gezicht veegde en hoe haar geteisterde lijf
tot rust kwam in het bed. Ik had mijn lippen op haar nog warme
gezicht gedrukt. Een dag later in de rouwkamer had ik het weer
aangeraakt: kunstmatig en koud en hard, het haar geborsteld, in
haar mooiste kleren, met een tasje zielig in haar linkerhand ge-
klemd. En dit was het lijk van Natalie, mijn lieve lieve vriendin-
netje, na een kwart eeuw, voor altijd zestien. Ik ging op een knie
zitten en dwong mezelf om goed naar de botten te kijken. Van de
benen zouden die wel zijn, groot en dik waren ze. Er waren nog
sporen van kleren, zwart, onder een dikke laag vuil. Ik kreeg in-
eens iets afstandelijks en nieuwsgierigs. Geen vlees uiteraard.
Geen pezen. De botten, die los waren geweest, lagen helemaal
apart. De aarde waarin ze lagen was donkerder dan de rest. Zou
het haar weggerot zijn? De schedel lag nog onder de grond. Ik
moest aan haar slanke lichaam denken. Bruin die zomer. Ik
moest denken aan de moedervlek op haar rechterschouder en
haar lange apentenen. Hoe had ik haar zo lang kunnen verge-
ten?

‘Iemand moest maar eens de politie bellen.’